

***Виктор Орбан** (роден 1963 г.) е унгарски консервативен политик и държавник, дългогодишен лидер на дясно-центристката партия Fidesz, министър-председател на страната от 1998 до 2002 г. и отново от 2010 г. до днес. През първия си мандат начело на изпълнителната власт, той осъществява дълбоките политически и икономически реформи, довели до влизането на Унгария в Европейския съюз и НАТО. През втория си мандат обаче, той е подлаган на остра критика заради прекомерната си авторитарност. Смятан за един от лидерите на съвременната антилиберална и евроскептична десница в Европа. Предлагаме Ви пълния текст на негова реч, произнесена в Баиле Тушнад (Тушнадфюрдьо) на 26 юли 2014 г.*

Демокрацията не е непременно либерална

Добър ден на всеки един от вас! Почтителни поздрави на всички!

Когато се видяхме тук преди една година, започнах речта си с думите, че това е последната ни среща в Тушнадфюрдьо преди задаващите се унгарски национални избори. Сега мога да кажа, че сме на първата си среща в Тушнадфюрдьо след унгарските избори и мога да съобщя добрите новини, че ние спечелихме тези избори. Всъщност, спечелихме два пъти. Защото спечелихме не само националните избори, но и изборите за Европейски парламент. Всички тук може би знаят, че третите избори ще се проведат на 12-ти октомври тази година; това са местните избори, които имат своите тежест и значение в унгарския държавен живот. Позволете ми да започна речта си цитирайки едно несправедливо пренебрегвано развитие от последните национални избори. В резултат на тези избори в Унгария управляващата Гражданска, християнска и национална сила Fidesz и Християн-демократическата народна партия спечелиха мнозинство от две-трети – само с един мандат. Спомням си – говорихме си за това преди години – колко хубаво би било, каква благородна форма на отмъщение би представлявало, ако политическите сили, които гласуваха против повторното включване на унгарците, живеещи извън границите на Унгария, бъдат заслужено наказани от едно мнозинство, или дори от мнозинство от две-трети, спечелено с гласовете на унгарците, живеещи извън границите на Унгария. Обявявам пред вас, че има силно подозрение, че в крайна сметка съществува такова нещо като морал в политиката. Имаме сериозни причини да се съмняваме в това. Но понякога тази вяра бива оправдана. Например сега стана така, че гласовете на унгарците, живеещи извън

границите на Унгария, бяха необходими за спечелването на мнозинството от две-трети на националните сили в унгарския парламент. Благодаря на всички – на Провидението, на избирателите, на унгарските законодатели и накрая на тези, които се обърнаха срещу нас и предоставиха шанс на доброто да победи. Защото, ако не съществуваше зло, как би могло доброто да победи злото?

Госпожи и господа, речта ми днес не е свързана с изборите. Нашият действащ президент ни представи като хора, променящи режима и го направи, припомняйки смяната на режима.¹ Това демонстрира добре, че за нашето поколение смяната на режима е поколенческият опит, с който сравняваме всичко, по който съизмерваме всичко, откъдето започваме да дефинираме всичко, което се случва около нас. Изглежда естествено, макар че за нас това е по-скоро недостатък, отколкото предимство. Смяната на режима като опит е много ценна, защото политиката – независимо от това, което хората понякога си мислят – не е спекулативен жанр. Тя трябва да бъде изградена от експериментално установени факти и от опит. И днес ситуацията е, че – признавайки ценността на този опит – същевременно днес в света се осъществява промяна от същия мащаб, каквато беше промяната на режима. Така че стоящата пред нас задача в интелектуален смисъл е, че трябва да използваме промяната на режима като опит, но не и като отправна точка в дебатите относно проправянето на пътеките към бъдещето. Като стартова точка по-скоро трябва да разглеждаме промяната във финансите, глобалната икономика, глобалната власт и глобалната военна власт, която настъпи през 2008 г. Това е задачата, която трябва да изпълним. Помага ни фактът, че има хора, родени по-късно от нас. И за тях отдавна е било трудно да разберат смяната на режима като отправна точка, защото, нека си го кажем, родените през 1985 г. са били на петгодишна възраст по време на смяната на режима през деветдесетте и за тях изживяването не е било същото като за нас. Те често не се включват в политическите дискусии, защото дори не разбират отправните точки в интерпретациите на миналото и бъдещето от страна на по-възрастните. Вярвам, че има няколко преимущества на това да разглеждаме смяната на режима като завършил исторически процес, като конкретен опит, а не като отправна точка, когато мислим за бъдещето. Отправна точка, когато мислим за бъдещето, защото – ако разбирам правилно – нашата задача е да опитваме всяка година някак си да разберем взаимно

---

¹ Орбан говори за смяната на тоталитарния комунистически режим в Централна и Източна Европа в началото на деветдесетте години на миналия век – бел. пр.

това, което се случва около нас, да уловим основните му развития и може би да предвидим какво ще се случи с нас в бъдеще. Ако това наистина е нашата задача, бих предложил да си спомним вкратце, че през двадесети век настъпиха три големи смени на режима. В края на Първата световна война, в края на Втората световна война и през 1990 г. Техните общи черти бяха, че – мисля, че съм споменавал това веднъж тук – когато промените се проявиха, за нас беше ясно, че от днес започваме да живеем в напълно различен свят. Нека кажем, че това беше напълно ясно за нас след Трианон², както и в Будапеща в края на Втората световна война. Ако хората са се огледали и са видели нахлуващите съветски войски, им е било напълно ясно, че започва един нов свят. В 1990 г., когато успяхме да пречупим и отстраним комунистите, след първите парламентарни избори ни беше ясно, че е настъпил нов свят: Берлинската стена падна, имяхме избори и едно различно бъдеще.

Твърдението, предназначено да послужи като основна точка на речта ми тук, беше, че промените в света в наши дни имат сходни значимост и тежест. Можем да идентифицираме тяхното проявление – точката, в която те станаха ясни – във финансовата криза от 2008 г. или по-точно казано, в Западната финансова криза. Значимостта на тази промяна е по-малко очевидна, защото хората я усещат по различен начин от предишните три. По време на западния финансов колапс през 2008 г. не беше ясно, че отсега нататък ще живеем в различен свят. Промяната не е толкова остра, колкото при предишните три смени на режима и достига до умовете ни по-бавно, както мъглата се спуска над земята. Ако се огледаме наоколо и анализираме нещата, които се случват около нас, ще видим, че за шест години светът, в който живеехме, се промени. И ако проектираме тези процеси в бъдещето – което винаги крие рискове, но е оправдано интелектуално упражнение – ще видим, че промените тепърва ще имат по-голямо отражение.

И така, уважаеми госпожи и господа, за да илюстрирам дълбочината на тази промяна, без строго определен ред, съм събрал няколко фрази, идеи от западния свят, както и една-две от източния свят, които са поразителни. Ако ги разгледаме през обектива на либералния мироглед от преди 2008 г., бихме се шокирали. И въпреки това днес не гледаме на тях по този начин, а разбираме от тези фрази колко дълъг път сме

---

² С Договора от Трианон (1920 г.), сключен след края на Първата световна война между победителите от Антантата и Кралство Унгария, са преначертани границите на последното, в резултат на което компактни маси унгарско население са оставени да живеят извън Унгария на територията на Румъния, Чехословакия и Сърбо-хърватско-словенското кралство (по-късно Югославия). За Унгария това представлява национална катастрофа, сравнима с причинената на България с Ньойския диктат – бел. пр.

изминали по отношение на публичното говорене, проблемите и тяхното артикулиране, през последните шест години и че посредством тях ще можем да разберем колко дълбока е настъпващата в съвременния свят промяна.

Съвсем накратко: в Америка президентът на САЩ направи многобройни и повтарящи се изказвания как Америка е била обвита от цинизъм и че задачата пред американското общество и правителство е да обяви война на цинизма, произхождащ от финансовия сектор. Преди 2008 г. подобно изказване би имало за последица изключване от джентълменския международен дискурс, а в допълнение, заради характеристиките на финансовата система, най-вероятно дори би било заклеймено като порочно, а изричането на подобни фрази би било крайно опасно. Противно на това, подобни идеи постоянно се срещат в американската преса напоследък. Президентът на САЩ казва, че ако здраво работещите американци постоянно трябва да избират между кариерата и семейството си, Америка ще загуби мястото си в световната икономика. Или президентът открито говори за икономически патриотизъм. Той произнася изречения, заради които в съвременния провинциален унгарски политически живот ще ви пребият и замерят с камъни. Например, той открито говори, как компании наемащи чуждестранни служители трябва да си плащат справедливия дял от данъци. Или открито приказва, как компании, наемащи американци, трябва да бъдат подпомагани преди всички останали. Това са гласове, идеи и фрази, които биха били немислими преди шест или осем години.

Да продължим нататък, според уважаван анализатор, американската „мека сила“ запада, понеже либералните ценности днес включват корупция, секс и насилие и с това либералните ценности дискредитират Америка и американската модерност. Също така, фондация „Отворено общество“ неотдавна публикува изследване, анализиращо Западна Европа. В него можем да прочетем изречение, казващо, че Западна Европа е била дотолкова заета да решава проблемите на имигрантите, че е забравила за бялата работеща класа. Или британският министър-председател казва, че в резултат на промените в Европа мнозина паразитират на гърба на системата за социално подпомагане. Един от най-богатите американци, измежду първите инвеститори в компанията Amazon, заяви, че живеем в общество, което е все по-малко капиталистическо и все повече феодално и че ако икономическата система не се реформира, средната класа ще изчезне и, по неговите думи, „богатите ще бъдат нападнати с вили“. Затова той мисли, че е нужен икономически модел „среда-горе“, а не модел „горе-долу“. Целта ми не е да тълкувам тези изречения, а само да ги цитирам

тук, за да ви покажа колко нови идеи има, за които не беше възможно да се говори допреди шест години. Или, пак в Америка, броят на младежката безработица се е повишил рязко, като в случая с най-обещаващите възможности за кариера, децата от богати семейства имат огромно предимство – и това се казва в родината на социалната мобилност. Или да цитирам нещо друго: друг уважаван анализатор казва, че интернет, възприеман дълги години от либералния свят като най-големия символ на свободата, е колонизиран от големите корпорации. Неговото твърдение предполага, че големият въпрос е дали капиталистическите корпорации, под което той има предвид интернационални корпорации, ще успеят да премахнат неутралността на интернет. Продължавайки нататък, ще цитирам развитие, което е едновременно скъпо и неочаквано за нас, а именно, че британският премиер-министър, който неловко избягва да идентифицира партията си като християндемократическа, застана пред обществеността и заяви, че християнството е основен принцип на британските ценности и че, въпреки мултикултурализма, в сърцето си Великобритания е християнска държава и че това е факт, достоен за гордост.

Уважаеми госпожи и господа, бих могъл да продължа с примерите още дълго, но, ако ми позволите, няма да губя повече време с това.

Въпросът е дали множеството промени, които ни заобикалят, могат за целите на разбирането им да бъдат свързани с едно обяснение? Възможно ли е да бъдат обхванати един или два, или три съществени аспекта на случващото се около нас? Да, възможно е – мнозина мислят, и дори още повече пишат, за това тези дни. Множество книги по този въпрос бяха публикувани. Бих искал да ви препоръчам само една от тези тълкуващи света идеи. По мое мнение, най-интересният и провокативен въпрос, който възникна в западния свят през последната една година, може да бъде обобщен по следния начин, прилагайки нужното опростяване: съществуващото между нациите и съюзите по света състезание бе допълнено от един нов елемент. Всички говорят открито за състезание в световната икономика. Глобализацията в международен план създаде необходимостта от много говорене, писане и анализиране на този феномен и той е познат в детайли. Ние, повече или по-малко, знаем защо голяма група на икономически интереси, каквато е Европейският съюз, е конкурентна или защо губи своята конкурентност. Обаче според мнозина, към които принадлежа и аз, днес не това е главният въпрос. Този въпрос остава важен. Докато животът на много хора зависи от парите и икономиката, този въпрос ще остане значим. Въпреки това съществува дори още по-значима надпревара. Бих я определил като надпреварата за създаването на

държава, която е най-способна да направи една нация успешна. Тъй като държавата е просто способ за организацията на общността, общността, която понякога съвпада с границите на нашата държава, а понякога не, но на този въпрос ще се върна по-късно, дефиниращият аспект на днешния свят може да бъде определен като надпревара за изобретяването на начин на организиране на общностите, на държава, която е най-способна да направи една нация успешна. Поради тази причина, уважаеми госпожи и господа, новата тенденция в мисленето е разбирането на системите, които не са западни, не са либерални, не са либерални демокрации, може би дори не са демокрации, но въпреки това правят нацията успешна. Днес звездите на международните анализи са Сингапур, Китай, Индия, Турция, Русия. И аз вярвам, че нашата политическа общност правилно предвиди това предизвикателство и ако отново премислим направеното от нас в последните четири години, то наистина би могло да бъде интерпретирано от тази гледна точка. Ние търсим и даваме най-доброто от себе си, за да открием – скъсвайки със западноевропейските догми, ставайки независими от тях – формата на организация на обществото, която може да ни направи конкурентни в тази глобална надпревара.

Уважаеми госпожи и господа, за да бъдем в състояние да направим това, през 2010 г. и особено сега, трябваше смело да направим изявление, което подобно на изброените по-горе, беше сметнато за светотатство спрямо либералния световен ред. Трябваше да заявим, че демокрацията не е непременно либерална. Нещо може да бъде демократично и без да е либерално. Нещо повече, може да се наложи да кажем, че вероятно обществата, изградени върху либералния начин за организиране на държава, няма да бъдат в състояние да удържат конкурентостта си в световен мащаб в следващите години и че е много вероятно те да претърпят разочарования, освен ако не са в състояние да се реформират из основи.

Уважаеми госпожи и господа, така както стоят нещата, ако погледнем заобикалящите ни събития от тук, можем да разгледаме три познати ни досега начина за организиране на държава като отправна точка: националната държава, либералната държава и социалната държава, и въпросът е: какво следва сега? Унгарският отговор е, че следващата ера би могла да бъде тази на работещата държава, ние искаме да организираме работеща държава, която – както вече казах – ще трябва да има смелостта да заяви, че не е либерална по характер. На практика това означава, уважаеми госпожи и господа, че ще трябва да изоставим либералните методи и принцип на организиране

на общността, както и либералния мироглед. Ще спомена само две измерения на това, не искам да изнасям дълга лекция тук, а само да се докосна до тях, за да бъде усетена важността на въпроса. Когато става въпрос за отношенията между две човешки същества, фундаменталният възглед на либералния начин на организиране на обществото гласи, че сме свободни да правим всичко, което не нарушава свободата на другия. В продължение на двадесет години преди 2010 г. унгарската публична среда се основаваше на тази теоретична, концептуална отправна точка. Тя възприе този основен западноевропейски принцип. В Унгария обаче ни отне двадесет години, докато успеем да артикулираме проблема, че тази идея, макар и много привлекателна на интелектуално ниво, не прави ясно кой ще определи в какъв момент се нарушава моята свобода. И тъй като това трябва да бъде ясно, някой трябва да бъде назначен да го определи. И тъй като никой не беше назначен да определя това, опитът от всекидневния живот ни научи, че по-силната страна го определя. Постоянно чувствавахме, че по-слабите са стъпкани. Получи се така, че не някакъв абстрактен принцип на справедливостта решаваше конфликтите, възникващи от взаимното признаване на правата, а по-силната страна винаги беше права. Винаги по-силната страна, банката, диктуваше каква лихва да плащаш по ипотеката си, променяйки я по свое желание по всяко време. Мога да изброя много примери, съставляващи продължителния житейски опит на уязвими, слаби семейства, които имаха по-слаба защита от други през изминалите двадесет години. Нашето предложение, на което ще се опитаме да основем унгарската държава е, че това не трябва да бъде организационният принцип на унгарското общество. Не можем да приемем такъв закон. Това са принципите, че можеш да правиш всичко, което не нарушава правата на другите. Вместо това принципът трябва да бъде да не правиш на другите това, което не искаш да ти направят на теб. И ние ще се опитаме да основем света, който наричаме унгарско общество, на този теоретичен принцип, в политическото мислене, в образованието, в начина по който самите ние се държим, в примера, който самите ние даваме.

Ако поставим тази идея в измерението на отношенията между индивида и общността, тъй като досега говорихме за отношенията между индивидите, ще видим, че през изминалите двадесет години унгарската либерална демокрация не можа да осъществи множество задачи. Направих кратък списък на нещата, които тя не успя да свърши. Либералната демокрация не беше в състояние открито да декларира, или дори да задължи, че правителствата имат конституционната сила да служат на националните

интереси. Нещо повече, тя дори постави под въпрос съществуването на национални интереси. Тя не задължи сменящите се правителства да признаят, че унгарската диаспора по целия свят принадлежи към унгарската нация и да се опитат да засилят това чувство на принадлежност с работата си. Либералната демокрация, унгарската либерална демокрация, не защити публичното благо. Въпреки че сега чуваме друго, като няколко придобивки – ще се върна по-късно на това, тъй като унгарската държава дори закупи банка наскоро – и тълкуването на такива придобивания е, че такова поведение е, че унгарската държава може да придобие такова богатство, което надминава възприетото в Европа поведение, докато в същото време, ако погледнем например последния списък на Financial Times относно дела на публичната собственост в отделните страни, ще намерим Унгария в самия край на този списък. Всички други държави – с изключение може би на две – имат по-голям дял публична собственост от Унгария. Така че спокойно можем да кажем, че в Унгария либералната демокрация беше неспособна да защити публичната собственост, която е съществена за поддържането на нацията, дори в сравнение с останалите държави. На следващо място, унгарската либерална държава не защити страната от задлъжняване. И – тук имам предвид най-вече системата за заеми, конвертирани в чужда валута – тя не успя да защити семействата от принудителен труд. Следователно, можем да интерпретираме резултатите от изборите през 2010 г., особено в светлината на изборния успех през 2014 г., в смисъл че унгарските избиратели очакват от техните лидери да открият, изковат и изработят нова форма на държавна организация, която ще направи унгарската общност отново конкурентна след края на ерата на либералната държава и либералната демокрация, която, разбира се, ще уважава ценностите на християнството, свободата и човешките права. Тези задължения и ценности, които изброих, би трябвало да бъдат изпълнявани и уважавани.

Уважаеми госпожи и господа, следователно, случващото се в Унгария днес може да бъде разтълкувано като опит на съответното политическо лидерство да хармонизира отношенията между интересите и постиженията на индивидите – това трябва да бъде отбелязано – с интересите и постиженията на общността и нацията. Това означава, че унгарската нация не е просто сбор от индивиди, а общност, която трябва да бъде организирана, засилена и развита, и в този смисъл новата държава, която градим, е нелиберална държава. Тя не отрича основните принципи на либерализма като

свободата и т.н. Но не прави тази идеология централен елемент на държавната организация, а прилага специфичен, национален, особен подход на нейно място.

След всичко това, трябва да говоря за това какви пречки трябва да преодолеем, за да постигнем тези цели. Може би това, което казвам, е очевидно за мнозина, които са тук днес. Трябва да издигнем това до нивото на политическа работа и програма. Ще опиша само някои от тези пречки, по-специално две от тях. Те не са непременно най-важните, но са най-интересните: отношенията между професионалните политици и членовете на гражданските организации. Държавата трябва да бъде организирана от избрани и професионални държавници и законодатели и въпреки това НПО и гражданските организации винаги ще присъствуват в периферията на политическия живот. Понастоящем пейзажът на унгарските НПО има много специален облик. В идеалния случай гражданският политик, обратно на професионалния, е индивид, който се организира отдолу нагоре, финансово независим е и работата му е доброволна по характер. Ако погледнем гражданските организации в Унгария, тези, които са в кръгозора на обществеността – дебатите относно Норвежкия фонд извадиха този въпрос наяве – то аз виждам, че в случая си имаме работа с платени политически активисти. Нещо повече, тези политически активисти са платени от чужденци. Активисти, платени от политически кръгове с определени интереси. Трудно е да си представим, че тези кръгове имат обществен дневен ред. По-лесно е да си представим, че биха искали да осъществяват влияние посредством системата от инструменти на унгарския публичен живот. Поради това е жизнено важно, ако искаме да организираме държавата си като национална, а не като либерална, да разясним, че ни се противопоставят не граждански активисти, а политически активисти, опитващи се да прокарат чужди интереси. Поради това е изключително уместно, че в унгарския парламент беше формирана комисия, която се занимава с постоянното наблюдение, документиране и публикуване на чуждестранните опити за придобиване на влияние, така че както всички ние, така и вие, да знаете кои са лицата зад маските.

Ще спомена още един пример за пречка пред преустройството на страната. Когато споменавам Европейския съюз, не го правя, защото смятам, че е невъзможно да се изгради нелиберална държава в ЕС. Смятам, че това е възможно. Нашето членство в ЕС не изключва тази опция. Вярно е, че това поставя много въпроси и възникват много конфликти, можете да проследите това през последните години, предстои да се проведат много битки. Така че нямам предвид това, а по-скоро друг феномен, който ви е непознат в тази форма. Когато през тази година изтече договърът, който урежда

финансовите отношения между Унгария и ЕС – сега предстои да уредим договора за следващите седем години – тогава избухна дебатът. Тогава трябваше и да разгледам няколко факта, за да разбера естеството на проблема. Какво видях? Видях, че става въпрос за стотици хора тук, разпределящи ресурсите от икономическото и социалното подпомагане от ЕС, на което Унгария има право (тези ресурси не идват като подарък, както казах, ние имаме право на тях), които получават заплатите си директно от ЕС. В резултат на това в Унгария възниква екстратериториална ситуация. След това се оказа, че тези заплати са четири-пет, но често повече от осем, пъти по-високи от заплатите на служителите в унгарската администрация. Това означава, че в последните 7 години в Унгария тези хора решаваха за голяма част от ресурсите на разположение на държавата, бидейки платени от други хора и получавайки в пъти повече от това, което хората в унгарската администрация биха получавали за същата работа. По същия начин, от 100 форинта, отиващи от там в унгарската икономика, 35% могат да бъдат фактурирани като т.нар. „меки разходи“. Т.е. разходи, които не са пряко свързани с целта на финансирането, а само с подготовка, анализ, планиране и всякакъв тип неща, консултиране, например. В момента тече дебат между Унгария и ЕС, защото променихме тази система и правителството реши, че решаващите за тези еврофондове в новата нелиберална държавна концепция трябва да работят за унгарската държава и не може да получават повече от унгарските държавни служители от същия клас. И че не е възможно да се харчат 35 форинта от всеки 100 форинта за „меки разходи“, защото в следващите седем години те няма да надхвърлят 15 от всеки 100 форинта. Всички тези решения сами по себе си изглеждат политически, но в действителност това не са едно или две политически решения. Става въпрос за текущото преустройство на унгарската държава. Противно на логиката на либералната държавна организация от последните двадесет години, това е държавна организация, почиваща върху националните интереси. Поради това възникващите конфликти не са случайни, не са породени от незнание – е, може би понякога са – но са главно дебати, които неизбежно съпътствуват процеса на преустройство и самоопределение на една нова държава.

И сега, уважаеми госпожи и господа, в заключение бих искал да ви кажа, че ако сме любопитни за бъдещето, бих искал да спомена нещо, което може да изглежда недостатъчно от някого на висок официален пост. Същността на бъдещето е, че всичко може да се случи. „Всичко“ е достатъчно трудно за дефиниране. Може да стане така, че търговски самолет да бъде свален във въздушното пространство на съседна на Унгария

страна. Може да стане така, че няколкостотин души да загинат без видима причина в следствие на, нека да го наречем с истинското му име, акт на тероризъм. Може лесно да стане така, че – видях го по новините вчера – в САЩ Сенатът и Конгресът да съдят президента за продължително престъпване на правата му. И ако погледнем предисторията на тези новини се оказва, че президентът не само е бил съден, но и всъщност няколко пъти е бил осъждан за превишаване на правата си. Представете си в Унгария, ако парламентът съди министър-председателя за превишаване на правата му и съдът дори го осъди! Колко дълго бих могъл да остана на власт в такава ситуация? Давам ви тези примери, само за да видите, че живеем в свят, в който всичко може да се случи. Може да стане така, че след юридически процес стотици хиляди унгарци да получат от банките пари, които не е трябвало да им бъдат вземани, дори и това може да се случи, уважаеми госпожи и господа.

С всичко това искам да посоча, че точно или дори приблизително точно предсказание на бъдещите събития е невъзможно. В заключение ще цитирам друг освежителен пример. Правительство печелещо изборите в Унгария прокарва закон, че поне 50% от унгарската банкова система трябва да бъде притежавана от унгарци, не от държавата, но от унгарци. Три месеца минават от изборите и това вече е реалност. Стана реалност, че унгарската държава закупи обратно банка, която никога не трябваше да бъде продавана на чужденци. С това придобиване делът на унгарската национална собственост в Унгария надхвърли 50%. Сега, уважаеми госпожи и господа, единственият оставащ въпрос, и това е въпрос, на който имам правото да отговоря, е в такива времена, когато всичко може да стане, дали трябва да се боим или да се надяваме? Понеже настоящият световен ред не е точно по вкуса ни, то бъдещето, макар и несигурно и криещо още повече тревоги, крие също така възможности и развития пред нашата унгарска нация. Така че вместо оттегляне, страх и затваряне в себе си, препоръчвам кураж, мислене в перспектива, рационални, но смели действия на унгарските общности в Карпатския басейн, но и по целия свят. Тъй като всичко може да се случи, може да стане така, че нашето време да дойде.

Благодаря ви за вниманието, за мен беше чест!

Превод от английски език: Любомир Талев